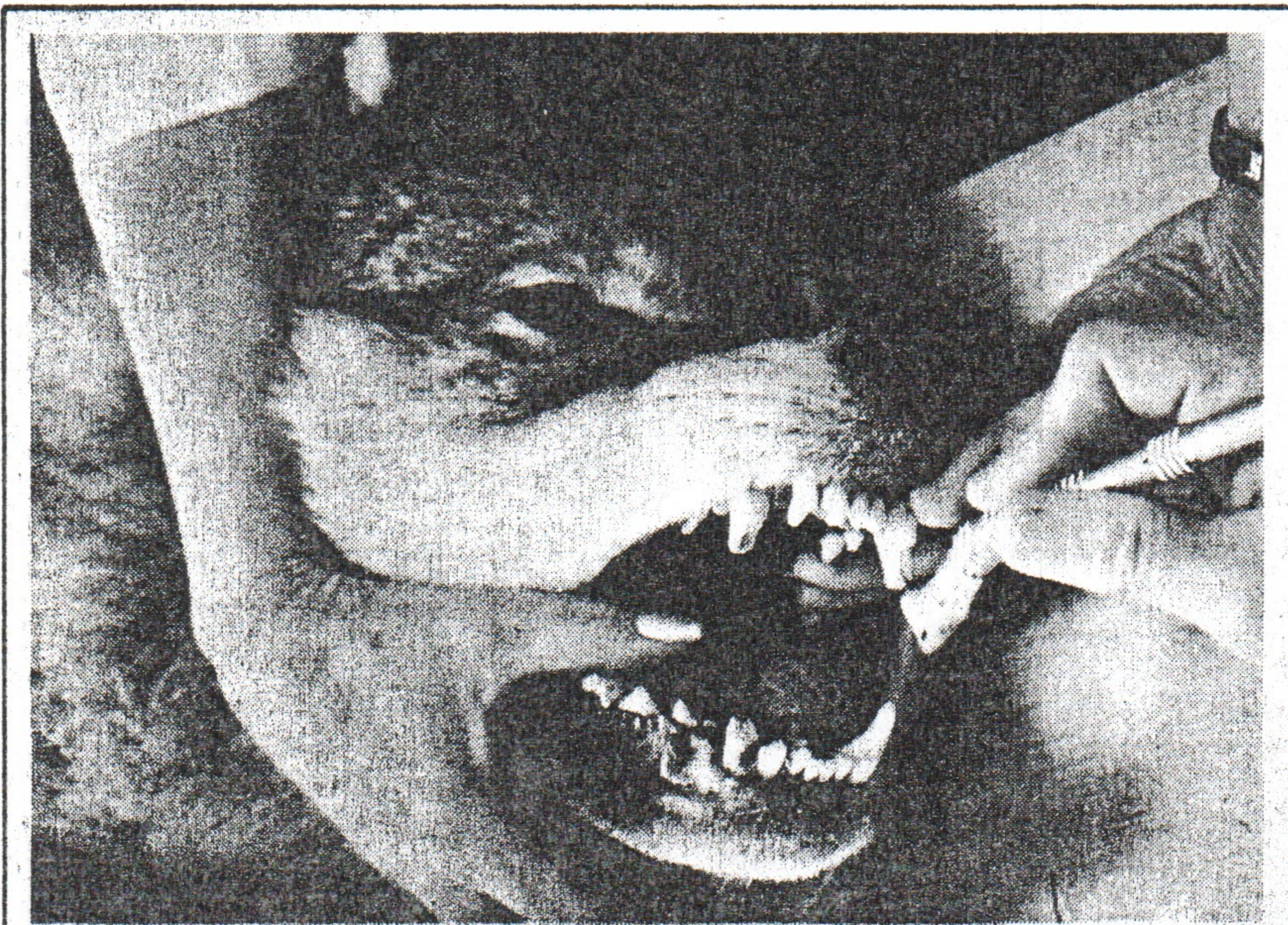

Vargen som löpte amok i hägnet

Klarade inte ensamheten utanför flockgemenskapen

Två hörntänder var avbrutna och en tredje skadad på annat sätt, vilket krävde rotfyllningar. Här är tandläkarborren i arbete med vargbettet.

AV PÄR LORENTZON
FOTO ARNE SCHMITZ/N

■ Förflyttningen av tolv vargar från Skånes djurpark till zooparkerna i Lycksele och Kolmården blev en tragedi. Händelsen visar hur betydelsefull flockgemenskapen är för vargarna.

■ I Lycksele uppstod så gott som omedelbart oro i flocken och tre djur bröt sig ur hägnet. Två av friströvarna sköts senare, den tredje fångades in.

■ Men kvar i Skånes djurpark lämnades en ensam

varghanne. Han klarade inte tillvaron utanför flockens sociala trygghet. Föll snabbt i ett depressionstillstånd och löpte amok i hägnet. Den störda vargen bet sönder allt i sin väg, vilket resulterade i att flera tänder bröts av eller skadades svårt.

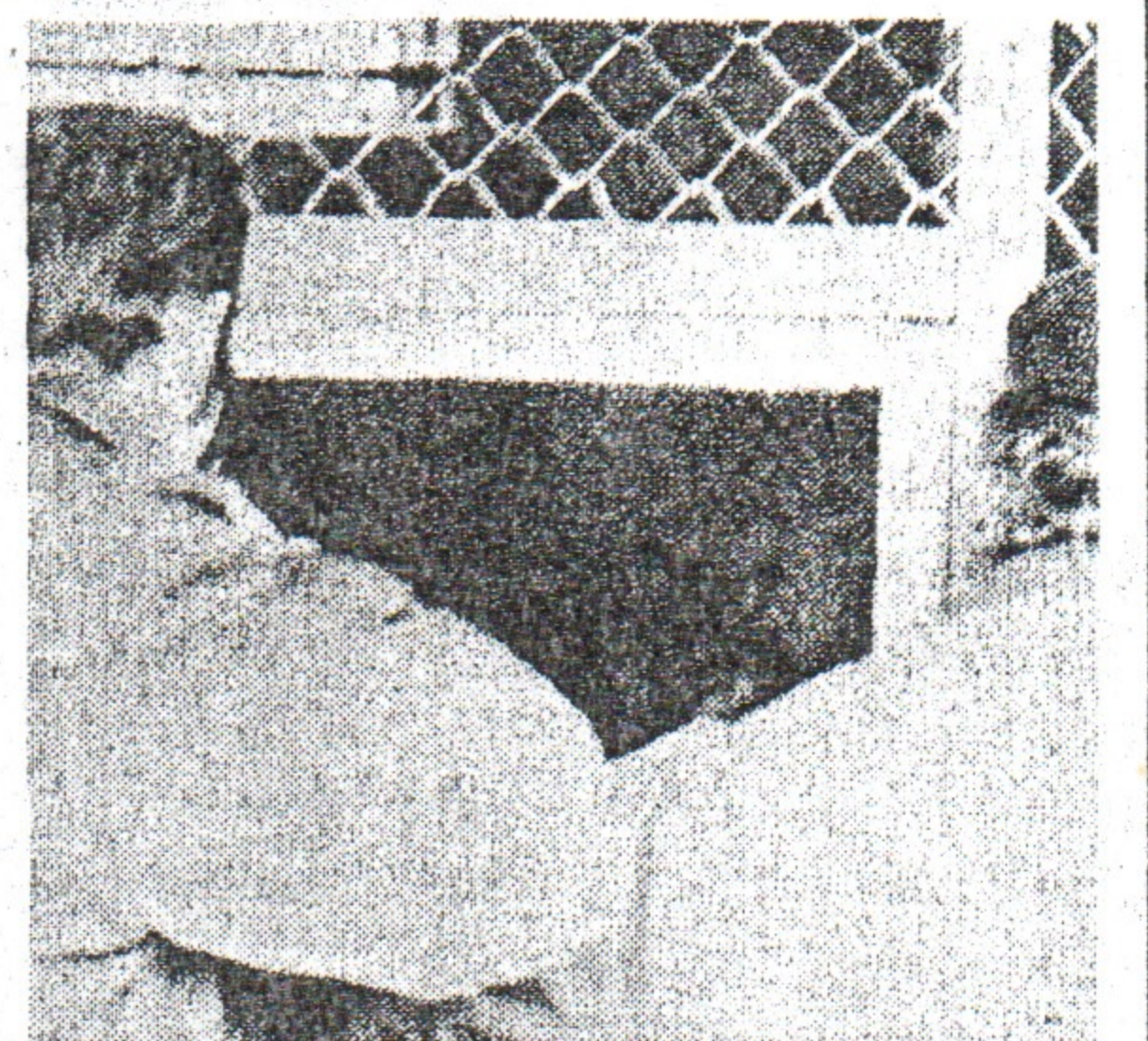
■ Förflyttningen av vargarna skedde vid en mycket olämplig tidpunkt. Under vintern testar vargarna varandra för att fastställa rangordningen innan parningen börjar.

■ Det här är historien om vad som kan hända, när man splittrar en vargflock.

De tretton djuren levde tillsammans i Skånes djurpark, som blivit en avelsstation för "Projekt varg". Den organisation, som vill rädda kvar den nordiska vargen bl a med tanke på en eventuell utplantering.

I mitten på februari skulle tolv vargar slussas ut till djurparkerna i Lycksele och Kolmården – den 13:e fick stanna kvar. Det klarade inte den stackars ensamma vargen, som började löpa amok i sitt hägn och försökte bita sig igenom stängslet.

Det kostade vargen två hörntänder – och ett par besök av

Vargen måste bedövas vid de två operationstillfällena. Det skedde med bedövningsgeväret. Här avlossas bedövningsskottet mot vargen i sjukboxen.

Personal från djurparken bär över den bedövade vargen till den lokal där tandoperationen skall ske.

tandläkaren, i det här fallet personal från djursjukhuset i Malmö, där man har 12-13 års erfarenhet av att laga tänder på hundar - sedan den sövts med bedövningsgeväret.

Ungefär samtidigt tog sig tre av de fyra vargarna, som skickats till Lycksele, ut genom sitt hägn, sedan de under ett par dagar kämpat för att byta miljö.

Två av dessa tvingades man skjuta - den tredje fångades in med bedövningsskott i mitten av mars.

Själv var jag och tittade på de åtta vargar, som hamnat i Kolmården, där de tycktes trivas alldeles utmärkt.

De två vargarna i Lycksele hade inte hamnat i den här situationen, och den ensamma vargen i Skåne hade inte behövt gå till tandläkaren, om man innan flyttningen hade rådgjort med den expertis, som finns i landet.

På Svenska naturskyddsföreningen sitter t ex Mart Marend, som är chef för "Projekt varg".

- Det gjordes nog en del misstag i den här affären, säger han.

Känslig för störningar

Just under vintern är vargflocken speciellt känslig för störningar av olika slag.

Det är nu vargarna i flocken testat varandra för att fastställa

rangordningen innan parningen börjar. Det här kan man pröva själv om man tar med sig sin hund till djurparken under vintern. Vargarna blir ursinniga.

Samma hundbesök på sommaren tolererar vargarna och de kan t o m acceptera hunden i hägnet.

En normal vargflock består av ett vuxet par, årsungar och fjolårsungar. I flocken finns två separata rangordningar. En för hanar och en för honor. Däremot inte över könsgränserna.

Det är också bara "ettorna" hos hanar och honor som parar sig.

Nu slog man sönder hela den här flocken i Skånes djurpark, där rangordningen var fastställd.

En ensam hanvarg lämnades kvar och det måste ha blivit en chock för honom, att plötsligt leva utan den sociala tryggheten. Han hade naturligtvis sin plats i hierarkin. Nu förlorade han sin identitet och sjönk ner i en depression.

Kolmården hade tur som fick två ledarvargar - hane och hona - och sex ungar. Här blev det ingen strid om rangordningen. Desto intensivare måste kampen om makten ha blivit i Lycksele.

Veterinärteamet, fr v tandläkare Hans Widgren, docent Stig Börnfors och tankläkarassistent Ulla Schmitz, i arbete med att laga de skadade vargtänderna. Laget jobbar med en portabel tandläkarutrustning.

Därför är det inte helt otroligt att det blev en kamp om rangordningen bland de fyra vargarna i Lycksele och att det var av rädsla för den äldre honan, som de yngre tog sig ur hägnet. *forts. sid. 75*

Varghannen ligger nedsövd och klar för tandvård.

Vargbettet kunde räddas

■ Varghannen i Skånes djurpark skadade bettet mycket svårt, när han i desperation gick löst på stängsel och andra föremål. Enda möjligheten att rädda djuret var ett ingrepp av tandläkare.

Vid djursjukhuset i Malmö har man sedan ett tiotal år stor erfarenhet av att laga tänder på hundar. Nu fick man för första gången föra in en varg i patientjournalen.

Varghannen har vid några tillfällen sövts ner med hjälp av bedövningsgeväret och djursjukhusets personal har därefter gjort tandoperationerna på plats i Skånes djurpark.

Ett lag på tre personer har arbetat i djurparken med portabel utrustning.

Det är docent Stig Börnfors, tandläkare Hans Widgren och den sistnämndes assistent fru Ulla Schmitz.

Ett par avbrutna hörntänder har blivit rotfyllda.

- Vi har lång erfarenhet av schäfrar, som har i det närmaste lika kraftigt bett som vargen, säger tandläkare Hans Widgren till SDS i Malmö. I regel vaknar djuren efter en sådan behandling utan att känna någon nämnvärd irritation i tänderna. Plomberna brukar hålla - vi har hundar som vi behandlade för tio år sedan och deras plomber sitter lika fint i dag.

Winchester Jubileum kal. 30-30.
Sako Jubileum kal. 30-06.
Riska och HVA-vapen för samling.
Walter pistol mod./GSP.

Värnamo Vapen & Sport

331 00 Värnamo. Tel. 0370/164 14 eft. kl. 17

BRA BILLIGA JAKTKLÄDER

Ny kanadensisk kamouflagejacka, 5 fick.	98
Kanad. kamouflagebyxor, 6 fick.	60
Mössa	20
Beg. italiensk kamouflagejacka	48
Dansk fältjacka dubbel m. termo beg. rep., 6 fick.	48
Dito fältbyxor, 6 fick.	25
Ylle, fältbyxor, fransk, 6 fick.	48
3/4-lång US-militärstövlar, beg.	58
Långa nazistövlar	65
Militärskjorta, två bröstfickor, 6 st	80
Ny grön US-mössa	15
Tysk militär ryggåck, regntät	39:50
Tysk axelväska, regntät (kan anv. som ryggåck)	29:50
US-poliarskjorta (S, M, beg) 3 st	70
US-Koreamössa, fodrad, öronlapp	25
Grön lång militärrock, ylle o. varm.	70
Ny fransk armegrön trenchcoat	99:50
Ny grön tysk fältjacka, 2 fick.	69:50
Byxor, därtill, 6 fick, bägge förstärkt, impreg.	60
Ny NATO-jacka m. 4 stora fickor	149:50
Snökamouflage byxor + jacka m. kapuschong el. mössa	79:50
Ponchotyp	48
Ny kikare i läder 7x50 (insertyp Zeiss Bak 4=40 % ljusstarkare om natten	259
Finn-Marin, värmeunderställ, rek. av Mont Everestexp. (håller värmen vid -40°)	215

Sänder över hela Sverige fraktfritt mot postförskott. 8 dagars returrätt. Uppge storlek, längd och vikt.

ARMY-VARER-FORSÄND, 5610 Assens, Danmark. Tel. 00945/97 11 505, även kvällar och veckoslut.

JÄGARE & FRITIDSFOLK

Förra årets 3-wattsuccé nu åter till ett begränsat antal. Liksom förut till i särklass marknadens billigaste pris.
Vi har även en 5-wattare som vi verkligen kan rekommendera.

3-watt, 2 kanaler, vikt 0,5 kg.

Pris 361:-

5-watt, 6 kanaler, vikt 1 kg.

Pris 520:-

Moms o. frakt tillkommer.

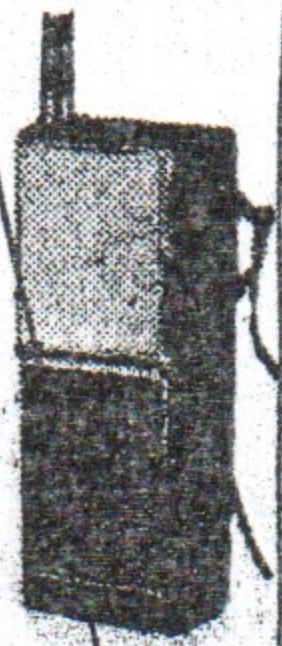
Full garanti samt returrätt.

B. Lindqvist Maskin & Konsult AB

190 40 Rosersberg

Tfn: 08/51 85 11, 52 93 23

Efter kontorstid: 08/730 26 34

JÄGARE - SAMLARE

Allt i moderna vapen och tillbehör till konkurrenskraftiga priser.

Specialité: Fina samlarvapen samt engelska kvalitetsvapen.

Exempel: 2 st Henry Atkin kal. 12, 1 st Boss kal. 12, 1 st Holland & Holland kal. 12, 1 st Powell kal. 12, 1 st Tomas Bland kal. 9,3x62, HVA m. 310, 350, 201, 48, 103 BS m. fl.

Lista mot porto.

VAPENTJÄNST

V. B. Carlberg

Box 2072, 360 21 Tingsryd

Tel. 0477/163 74

VAPEN, reparationer och tillbehör

för jakt och tävlingskytte, även sidolåsvapen och dubbelstudsare.

DALA VAREN

Danholm, 790 15 Sundborn. Tel. 023/622 90

Vargen som...

forts. fr. sid. 31

De kom också till ett hägn, där tidigare kanadensiska vargar hållit till, och det kan ha skapat rädsla och osäkerhet hos nykomlingarna.

För bara några år sedan fick just Lycksele två fina avelsvargar från Skånes djurpark. Dessa tog sig sedan in till de kanadensiska vargarna och blev ihjälbitna!

Så långt Mar Marend.

Ovarsamhet med vargarna

Men faktum är att man handskas lite ovarsamt med de nordiska vargarna i fångenskap, sedan man med hjälp av två viltfångade par 1963 började bygga upp stammen.

Och fortfarande är det tydligen lite så och så med kommunikationerna mellan forskarna och djurvårdarna i djurparkerna.

Trots detta har man på 5-6 år fått en stam på ca 40 djur, och innan årets slut är siffran kring 60.

— Det kan betyda att vi snart måste börja att avliva eller sälja en del vargar, säger veterinär Bengt Rööken på Kolmården.

Ganska paradoxalt, med tanke på att vi har högst 2-3 vargar kvar i gränstrakterna.

"Projekt varg" har två huvudmål. Dels att rädda den nordiska vargen, och dels att slussa ut den i det fria.

Det första målet kan väl nu anses nått — återstår alltså att släppa ut den.

Varg i Smålandsskogar?

Så här skisserar Mart Marend de planerna.

— Vi har funnit områden i Småland, Bergslagen och Kopparberg, som lämpliga.

Här skulle man välja ut ett skärmtområde, där en flock skulle rymmas. Utanför det här området skulle man inrätta kontrollzoner — och om vargen även vandrade över dessa skulle den skjutas.

Men innan man släpper vargen helt fri hoppas man på medel till att bygga ett stort hägn, som skulle rymma både vargar och bytesdjur.

Det skulle ge forskarna möjligheten att närmare studera vargen i dess naturliga miljö. För vi vet rätt lite om vargen. Den har aldrig fått så stor chans att visa det — innan den fastnat i fällor, dött av gift eller skjutits. □

MUSSE & HAREN

forts. fr. sid. 18

på kritiska gamla i en hög Parnass.

Det bruna nystanet hade knappt lagt sig till ro i ståtthålet förrän skogen spydde ut ytterligare en levande varelse. Hackspettskallet bröt upp i furioso och där kom nu Musse i en ettrig finish. Han såg ut som en rymdraket i mikroformat, benen trummade så snabbt att de försvann i oskärpa, svansen roterade som en propeller och öronen låg slickade efter huvudet av luftdraget! Knappa hundra meter efter haren, trettio minuters otadligt drev, hela tiden fin kontakt med drevdjuret.

Han höll på att slå en volt över haren, bromsade så barren sprutade, vände och högg ett par triumferande, vita bett över nacken. Ruskade. Trippade sedan fram till mig, där jag stod med hatten i näven, i stram reverens. Ett par bruna ögon brände i en intensiv blick mot min. Jag förstod okväden visa: — Var det du som sa' rätta en gång?

Kan man rodna inför en jakttax? Jodå, jag kände att det hetade i kinderna när jag ljög högt och tydligt: — Nej, aldrig det!

Det blev nio harar på skilda marker för Musse, innan säsongen var slut, men det är med Kipling en annan historia... □